

ADINA MANDLOVÁ

FÁMY
a **SKUTEČNOST**

DRUHÉ
DOPLNĚNÉ
A ROZŠÍŘENÉ
VYDÁNÍ

Arnošt Tabášek

NAKLADATELSTVÍ BVD

PRAHA 2013

Arnošt Tabášek
ADINA MANDLOVÁ
FÁMY A SKUTEČNOST
Druhé rozšířené a doplněné vydání

Publishing © nakladatelství BVD, s. r. o., 2013

Copyright © Arnošt Tabášek, 2013

Photography © repro z prvního vydání, 2013

Cover © Dana Kavalecová, 2013

Layout © Dana Kavalecová, 2013

Printed in Czech Republic

ISBN 978-80-87090-47-3 BVD PRAHA

rnost Tabásek

ADINA MANDLOVÁ
Fámy a skutečnost

Druhé rozšířené a doplněné vydání

PRAHA 2013

Adina, jméno z opery

„Sletschinka, z fas nykty nebude cheretschka,“ zoufá si Josef Medeotti-Boháč.

„Kouknou, pane režisére, než voni udělaj jinej film, já budu hvězda,“ odsekne Adina Mandlová.

Na začátečnici a úplného kandrdase je ta hezká dívenka, avšak zatím jen jedna z řady Jenčíkových girls, prostořeká a drzá. Mluví sice plynně francouzsky i německy, umí také zpívat a hrát obstojně na klavír, procestovala už kus Evropy, ale až příliš často neuznává autority.

S tím ostatně zůstane na štíru po celý život. Když ji něco naštvě, dokáže se vyjadřovat obhrouble a přisprostle jako nějaká bardáma. Navzdory mládí má své zkušenosti. Pak si nebere servítky. Mluví od plic a říká rovnou, co si myslí.

Zatím se však píše rok 1932, dvaadvacetiletá Adina, která přišla nedávno do Prahy zkoušet štěstí, dostává malou roličku ve filmu *Děvčátko, neříkej ne!* Hraje vlastně sama sebe, v té době je opravdu manekýnkou v obchodním domě. Ale v několika záběrech a na tak malém prostoru na tom stejně nesejde.

Navíc slogan, který na ni ve filmovém popěvku připadl, těch pár slov – z lásky bolejí vlásky – vůbec nejde z úst, tak jí připadá hloupý. Režiséra průtahy dohřejí a konflikt je na světě. Později se ukáže, že neznámá začátečnice má ve sporu nakonec pravdu. Po propadáku filmu se Josef Medeotti-Boháč k režírování nějaký čas skutečně nedostane, zatímco hvězda Adiny Mandlové bude stoupat. Jenže všechno mohlo dopadnout úplně jinak.

Dosavadní život půvabné dívky z Mladé Boleslavi utvářejí náhody, nahodilosti a nečekané zvraty mimořádným způsobem. Když se 28. ledna 1910 narodí, radost má především tatínek. Ke třem chlapcům z prvního i druhého manželství, k Jendovi, Karlovi a Jirkovi konečně přibyla vysněná dcera. Kromě obvyklých křestních jmen Jarmila, Anna, Marie a Františka dostává miminko také jméno Adina. Oficiálně však ve všech dokumentech bude Jarmilou.

Inspektor c. k. státních drah je duší umělec, kdysi chtěl na konzervatoř. Miluje vážnou hudbu, sám ji doma s přáteli provozuje a Donizettiho opera *Nápoj lásky*, kde vystupuje stejnojmenná hrdinka, patří k jeho oblíbeným. Takže Adinka, Adina. To zvláštní a výjimečné jméno bude jeho nositelka používat na prvním místě a po celý život.

Malé holčičce tatínek vyká. Ve všem ji vede a chová jako princeznu. Má zvláštní privilegia. Sourozenci musejí sestřičce také vykat, zatímco maličká jim tyká jako sluhům. A opravdu, podle příkazu ji kluci v noci bez jedině odmluvy doprovázejí na záchod, rozsvěcejí a čekají na ni, aby sestřičku zase doprovodili k postýlce. Tma Adině nahání hrůzu.

Ještě po letech ve svých pamětech přiznává, že bývala nesnesitelná: „Stačilo mi ukázat na jednoho z nich, když jsem brečela – což bylo často – a hned dostali vejprask.“

Od útlého věku se rozmazlená holčička považuje za něco lepšího. Sourozenci a vrstevníky trochu pohrdá. Děti to vycítí a těžko mezi nimi nachází kamarády a kamarádky. O to více času tráví s milovaným tatínkem. Může bez ptaní vstupovat tam, kde je ostatním přístup zapovězený. Třeba do pracovny. Celé hodiny tam naslouchá hudebním produkcím. Už ve čtyřech jí otec dává hodiny na piáno, povzbuzuje její ctižádost a vychází vstřícně nezměrné touze produčirovat se.

Z Adiny vyrůstá malá koketa. Je umíněná, prostořeká. Mnohdy také zlomyslná. Jen nerada, s obtížemi se podřizuje, což se naplno projeví ve škole. Vyučování nemá ráda, duševně je předčasně vyspělá, protože tatínek ji od útlého věku zařazuje do společnosti dospělých. I když mívá skvělý prospěch, z mravů domů nosívá sníženou známku.

Začíná první světová válka. Frontová bída se přelévá i do zázemí. Hrouť se staré pořádky i říše. Jednoho dne, když Adině ještě není osm, se na

střepey rozpadá i její malý svět. Náhle a nečekaně, na komplikace po španělské chřipce, umírá její ochránce, zbožňovaný otec. Opouští ji bez slova rozloučení. Pryč je příslib studia ve švýcarském penzionátu, pryč je vidina umělecké dráhy, pryč jsou všechny drahé chvílky.

A svět odplácí. Rychle a bez milosti. Adina je rázem zatracená, napořád odstraněná z výsluní rodinné pozornosti, cítí se nešťastná a ponížena. Drží se hrdě zpátky, ale tatínkův pohřeb odstoná. Dostává zápal plic a leží dlouhé týdny, zhubne na kost. Matka jí zakazuje klavír, to darebné brnkání, jak říká, musí přestat. Nepomáhají slzy ani hysterické záchvaty malé umělkyně.

Pro rodinu je ztráta otcova vlivu a hlavně příjmu citelná. V poválečném nedostatku se má vdova se čtyřmi dětmi co ohánět, aby neupadla do bídy. Jak se zdá, maminka Adiny se všemožně snaží. Její příležitostní milenci, ať už je to řezník, hostinský či lékař, zásobují domácnost potravinami. Vnímavé děvčátko dostává další lekci, tentokrát velmi praktického života. Vidá až příliš často jeho odvrácenou tvář.

Nakonec rozlehlý dům po tatínkovi rodina přetváří na penzion. Když Kryžeovi, dědeček s babičkou z matčiny strany, přijdou o hostinec, o živnost i zdroj příjmů, stěhují se a vzniká rodinný podnik. Studenti z okolí, většinou synové statkářů a sedláků, platí ubytování částečně v naturáliích, které jsou v poválečné době cennější než peníze. Bratři uklízejí, myjí podlahy, zametají pokoje, matka převléká ložní prádlo, stele a pere, babička s Adinou vaří, děda dohlíží na nové nocležníky, aby nezlobili a včas psali úkoly. A studentský penzion prosperuje.

Společnost desítky mladých kluků, to je něco pro koketní Adinu. S potěšením se nechává okukovat, nechává se prosit o schůzky, ale nezadá si. Do chvíle, než se mezi studenty objeví Aloušek, syn velkoobchodníka s obilím. S ním se Adina potají objímá a líbá. Zamilovaný student onemocní, chřadne na těle i na duchu, jeho prospěch je prachmizerný. Všechno končí příjezdem jeho otce, přiznáním a skandálem.

Adina se v každé volné chvíli vášnivě vrhá na svazky otcovy rozsáhlé knihovny. Čte bez ladu a skladu. Povinné školní autory Jiráska, Erbena, ale i zakázané Zolu i Boccaccia. Ráda chodí za školu. Na půdě ve zbudované skrýši sní své vlastní příběhy, inspirované pohádkami tisíce a jedné noci.

Konečně se rodině začíná dařit a děvče se vrací k oblíbenému klavíru. Radost jí kazí jen to, že po skončení základní školy nevstoupí jako bratr Karel na gymnázium, ale podle přání matky musí chodit do reálky. I tady má kázeňské delikty. Urážku profesora, krádeže a prodej vzácných orchidejí ze školního skleníku korunuje častými návštěvami zakázaných divadelních představení, kde ji jistý profesor nakonec přistihne o přestávce se zapálenou cigaretou. Míra trpělivosti ředitele je u konce. Adina z tercie odchází na rodinnou školu.

To už maminka žije na hromádce s dalším přítelem. Pro Adinu, která dál žárlivě střeží tatínkův odkaz, je to však jen pan stavitel. Vdovci někde od Kralup a bývalému legionáři, podle ní obhroublému, nevychovanému mužskému, jinak neřekne. Podle dnešních měřítek rebelantka, s obtížemi zvladatelná nevlastní dcera staviteli připraví mnohou těžkou chvíli. Ani se nesnaží skrývat, jak hluboce jím pohrdá. Ale co se týká peněz, jde povýšenost stranou, klidně užívá prostředků zámožného muže.

Konflikt mezi nimi nakonec dramaticky vyvrcholí. Při jedné zvláště ohnivé hádce, kdy Adina vříská na matku, se pan stavitel své partnerky zastane. Nevlastní dcera mu odsekne, že vlastně ani nemá právo se do jejich sporů míchat.

„Jste vetřelec,“ křičí na něho.

Čeho je moc, toho je příliš. Takový výpad už pan stavitel nevydrží. Rupnou mu nervy. Ztratí sebeovládání. Vrazí Adině pořádnou facku. Dívka je zaskočená, dosud nebyla bita. Mimovolně tím otčím uspiší Adino dospívání.

Rozhořčená dívka si totiž okamžitě sbalí své věci. Zamčená ve svém pokoji pak jen čeká na příhodnou chvíli, aby se vytratila z domu. Jde přímo na nádraží. Nasedá do vlaku a vydává se do Olomouce. Vojenské cvičení tam tráví jistý nadporučík v záloze.

Adina je do něj bezhlavě zamilovaná. Právě kvůli němu, kvůli schůzkám se starším mužem pochybné pověsti, se tak často doma hádá. Právě kvůli němu protrpěla ponížení, když ji matka nechává prohlédnout ženským lékařem, který má zjistit, zda je ještě panna. Všechno je zatím v nejlepším pořádku, ale osudná chvíle už se blíží.

„Tím jen posílila mé odhodlání nechat se deflorovat,“ přiznává Adina po letech.

Své sexuální poznatky dosud sbírá po kamarádkách. Pod maminčiným dozorem sice chodí do tanečních, bez dohledu však hraje házenou v Sokole. Když se po tréninku miliskuje s jedním ze sportovců a vyleká ji francouzským polibkem. Vyděšeně ho odstrčí. Chlapec jen pohrdavě zasyčí, že je ještě hloupá a nemůže ničemu rozumět. Ponoukne ji tím k dalším milostným výbojům.

Anča, o dva roky starší, vyspělá a zkušená dívka, se jí svěří. Pochvaluje si milování s dospělým mužským. Vysvětlí nepoučené kamarádce, že za určitých okolností sexuální styk nemusí vést k otěhotnění. Její milenec se Adině také líbí, už ze zvědavosti by si s ním hned něco začala. Řekne mu to přímo. Má jí vyhovět jako Anče. Zpočátku František se smíchem Adinu odmítá. Nemá panny v oblibě a pokud není dívce šestnáct, dává si pozor, aby se nezapletl se zákonem.

I když se s mladičkou školačkou chodí procházet a líbat do polí, původní předsevzetí až do jejích šestnáctin dodrží. Najednou je tady, přijíždí za ním až do dalekého města. Nadporučík v záloze hladovou Adinu nakrmí, v baru opije vínem a vezme s sebou do hotelového pokoje.

Druhého dne se dívka probudí s kocovinou. Bolestivá zkušenost v posteli ji nenadchla. Nemůže pochopit Ančino nadšení pro tu věc. A hlavně má strach, že ji z domu nechají hledat policií. Když však matka Františkovi po telefonu řekne, ať si dceru nechá, když ji zkazil, je jejím nezájmem zklamaná. Ještě více zatouží po samostatnosti a po úspěchu.

„Tatínek se asi obrací v hrobě, protože jeho mazlíček se nepoved,“ slyší na návratu domů.

Jinak ji vítá jen lhostejné mlčení. Mlčky hledí do talíře. Jediné pochopení má u babičky. Najednou si všímá, jak starou ženu její matka využívá. Má všeho dost a nedočkavě čeká na milence. S Františkem pak jezdí republikou a prodávají hasicí přístroje značky Mimimax.

Chválu výrobku si Adina převede do rýmů, část reklamních sloganů propěvuje, což se pak příznivě projeví výší spropitného. Už tenkrát jí potlesk dělá dobře. Vydělávají dost, jenže Franta rád a často pije. Vodí svou parťáčku po hospodách a špeluňkách i barech. Tak se Adina seznamuje se světem lehkých holek, které pak s grácií převede na filmové plátno. Ale k tomu ještě chybí několik let.

Zatím se protlouká životem. Je jí sedmnáct a půl. Na piáno místo Chopina a Mozarta častěji hraje hospodské odrhovačky a kuplety. Pije, kouří, málo spí a po nocích flámuje. Láska s Františkem uvázla na mrtvém bodě. Neví jak dál. A opět pomůže nenáviděný otčím. Zahraniční studia Adinu lákají, ostatně i její bratři studují v cizině. Pan stavitel je nejspíš docela rád, když může pro klid duše nevlastní dceru poslat do Paříže.

Rychlíkem do dálek však neodjíždí nezkušená, vylekaná dívka z maloměsta. Projeví se to hned v rychlíkovém kupé. Než vagóny se skřípěním zastaví na Gare de l Est, vyhraje na mužích, Francouzích, kteří s ní cestovali napříč Evropou, v belotu dvě stě franků.

Okamžitě ví, jak s obnosem naložit. V penzionátu ji čekají až nazítří. Najme si pokoj nedaleko Follies Bergéres. Celý den se jako u vytržení prochází Paříží, popíjí kávu v kavárničkách. Večer si zajde do divadla, kde z únavy usne. Probudí se až při závěrečném potlesku.

Tak začíná snad nejšťastnější údobí v životě Adiny. Konečně je samostatná a svobodná, všichni ji řadí k bohatým slečnám z celého světa, mezi kterými není chudá příbuzná. Měsíc pobytu v penzionátu přijde pana stavitele na pět tisíc korun a její garderoba je šik, na tanečních večírcích jde dívka, která se snaží vypadat jako slavná Greta Garbo, z náruče do náruče. O společnost nemá nouzi ani o víkendech, kdy chovanky jezdívají na předměstí, kde v zahradách zámku v Bouffemontu hrají tenis, opalují se, plavou a jezdí na koni.

Úplná svoboda vládne také při volbě předmětů a studia. Kromě dopoledního vyučování v penzionátu se Adina zapisuje na Sorbonu a pilně navštěvuje přednášky z historie francouzské literatury. Zkrásněla, vypadá starší. Nestojí o své vrstevnice. Lákají ji nejstarší slečny z mansard v horních poschodích. Seznamuje se s bohatou Mexičankou Dolores, která studuje malířství a má lesbické sklony. Po večerech s ní chodí do divadel, vídá Maurice Chevaliera a Josefínu Bakerovou. Je nadšená bohémským životem, známými podniky jako je La Coupole, kde kumštýři celé hodiny popíjejí své aperitivy a kávu. A pak jsou tu ještě večerní sedánky.

Když se Adina na jednom takovém flámu seznámí s portrétistou Georgesem Raucherem, který má veliký ateliér nedaleko Eiffelovy věže, ví si okamžitě rady. V Paříži po studiích pracuje její bratr. Vyzvedává zamilo-

vanou sestřičku přímo ze školy a na prvním rohu předává milenci. Georges je ve skutečnosti krajan, maďarský žid Rauchert z Košic, ale je úspěšným malířem. Vodí svou modelku, ze které se brzy stává jeho milenka, do nejlepších restaurací, sedávají u Maxima nebo u Madame Prunier.

Je jim spolu dobře. Adina vede tři životy najednou, je chovankou pensionátu, studentkou Sorbony a večer bohémkou. Je šťastná do chvíle než zjistí, že je těhotná. Georgesovi se nesvěří, běží za Dolores. Mexičanka všechno zařídí a vyjedná. Adina jede na zapřenou namísto na venkov k příbuzným malířky do sanatoria. Lékař dělá potrat bez narkózy, ukrutná bolest a výčitky svědomí ze zmařeného života znovu poznamenají sexuální citění děvčete.

„Byla jsem chladná a nějak jsem se v poslední chvíli bránila, abych se nedala strhnout,“ řekne po letech Adina Mandlová k vysvětlení, proč v mládí nemívala ze sexu vrcholné potěšení. „...nemohla jsem zapomenout na ty téměř zvířecí zvuky, kterým jsem často naslouchala za dveřmi matčiny ložnice.“

Smutné vánoce vystřídá ještě smutnější Nový rok. Adina sama sobě v duchu slibuje, že už si s žádným mužským nic nezačne. Stejně s nimi spávala více méně ze zvědavosti. Vzkazy od Georgese nechává bez povšimnutí. Pilně dochází k Dolores do ateliéru, kde se seznámí s elegantním Heinrichem z Drážďan. Ještě netuší, jak se jí to bude hodit.

Adinino odříkání netrvá dlouho. Začíná opět střídat milence, dál hledá tajemství sexu. Milovými kroky se blíží další, tentokrát kolosální malér. Při otevření nové školní budovy v zámku v Bouffemontu je slavnost v plném proudu, hosté z diplomatických i církevních kruhů i chovanky popíjejí šampaňské. Po hezké Češce pokukuje Jean, syn vlivného člena správní rady školy. Dvojice zamíří do parku.

Zář ohňostroje odhalí jejich hry lásky právě v okamžiku, kdy po cestičkách kráčí delegace hostů. Adina leží v trávě, Jean si zrovna sundává kalhoty. K ničemu zatím nedošlo, ale to je lhostejné. Mladičké opilé dvojici přijde trapná chvíle k smíchu. Řehtají se konsternovaným a zděšeným hostům přímo do tváří.

Takový průšvih nevyžehlí ani Dolores. Pravou příčinu vyloučení se sice její matka a pan stavitel nedovědí, ale studia jsou nenávratně u konce.

Adina mávne rukou. Chce si ještě užít světa a svobody. Napíše svému příteli Henrichovi, majiteli sanatoria u Drážďan, a odjíždí za ním do Německa. V Paříži nechává Dolores jen zásobu korespondence. Dopisy pravidelně putují do Mladé Boleslavi, aby nevznikl předčasný poprask.

Jaké bylo přijetí? Adina Mandlová se o něm ve svých pamětech nezmiňuje. Je zřejmé, že rodina nad ní zlomila hůl, ale nevděčnou dceru úplně neztratila. Další rok ji zaměstnává pan stavitel ve své firmě jako sekretářku.

Je to mizerný, ztracený čas. Plný nudy, pravidelných a fádních povinností. V porovnání s elegantní světáckou Paříží nebo se solidními Drážďanami je provinční Mladá Boleslav opravdová díra. Domácnost matky jí kromě všednosti nenabízí nic jiného. Adina chce za každou cenu pryč. A chytá se první příležitosti.

Nabídka, která padne jednoho odpoledne na tenisovém kurtu, opravdu není nic moc. Ale dívka neváhá ani na okamžik. Posílá do Prahy své fotografie. Po schůzce s producentem dostane angažmá, štek v zástupu tančících dívek.

Ale úplná začátečnice, kandrda před kamerou, se zdráhá zpívat to děsivé – z lásky bolejí vlásky – a dokonce je drzá na režiséra. I to je způsob, jak se odlišit. Jenže tady každý kašle na to, že se zná s Chevalierem, že s ním už jako holčička kdysi dávno v Praze zpívala francouzsky jeho písničky při koncertě, že ji tenkrát chválil a obecenstvo tleskalo.

A dokonce se Mistr na to vystoupení rozpomněl, po letech, když se s ním setkala na večírku pařížské bohémy. To by jí nikdo ve studiu nevěřil. Možná galantní Chevalier opravdu přeháněl, takových dětí s ním při turné zpívalo nepočítaně. Všude v Evropě. Býval to přece jeho majstrštyk na publikum. Jenže co na tom, když se teď tady hádá s režisérem a tvrdí, že bude hvězdou filmového plátna. Zatím to tak ale vůbec nevypadá.

Jak se rodí Titinka

Do Hugo Haase je zamilovaná už dávno.

Populární herec však o tom pochopitelně neví. Do Městských divadel pražských se Adina s matkou přijíždějí podívat někdy ve dvacátých letech. Štíhlý a velmi pohledný mladík v inscenaci *Dáma s kaméliemi* hraje Armanda a je partnerem slavné Andulky Sedláčkové. Dívenka z Mladé Boleslavi, jedna z mnoha fanynek, ztracená v hledišti, je o devět roků mladší. Dovede si představit, že se jejich osudy později protnou?

Sotva. I když se oba shodou okolností narodili ve stejném znamení. Ve Vodnáři. Ale v zástupu mužů, kteří v dobrém i špatném nejvíce ovlivnili život Adiny Mandlové, herci Hugo Haasovi přední místo bezesporu patří. Ať o jejich vztahu filmová hvězda později tvrdí cokoliv, nastartoval její kariéru.

O seznámení koluje několik verzí. Sama Adina o podrobnostech ve své vzpomínkové knize taktně mlčí. Omezuje se jen na tvrzení, že Huga zaujal její prostořeký výrok při filmování natolik, že se na ni chodil dívat tak dlouho, až jí nabídl roli ve filmu *Život je pes*, který připravoval s Macem Fričem. Hezké, jenže málo pravděpodobné.

Daleko zajímavější mi připadá svědectví významného filmaře Otakara Vávry, jak jej uvádí v autobiografické knize *Podivný život režiséra*. Vychází totiž z reálných okolností, přesně odpovídá jejímu naturelu. Následující příběh mu kdysi svěřila sama Adina.

Tady je jeho stručný obsah. Půvabná manekýnka, zaměstnaná v módním salonu Rosenbaum, si vyčítne, že slavný herec a milovník chodí téměř každý večer do Lucernabaru. Pak si s přítelkyní sedá tak, aby ji Hugo Haas

cestou na toaletu nemohl v žádném případě přehlédnout. Udělá na něj oči a známý sukničkář se chytí do jejích sítí.

Jestli to někomu připomíná scénář sladkobolných hříček, jak chudá dívka ke štěstí přišla, nemusí být daleko pravdy. Mladé dívky tehdy kina navštěvovaly více než pilně a podobných příběhů se na ně ze stříbrného plátna valilo hned několik za týden. O tom, že scénáristé některých známých filmů opravdu nacházeli inspiraci ve skutečném životě herečky, se zmíním později. Proč by tomu nemohlo být naopak?

Adina Mandlová, jak jsme se přesvědčili, se už dávno vyzná v nepřehledných a svízelných situacích. Je jí dvaadvacet, má za sebou milostné avantýry i pády. Moderní a někdy i cynická dívka s postavou modelky k tomu, aby získala úspěch ve filmu, obratně využívá známého muže.

Stává se milenkou Hugo Haase a také jeho žačkou. Brzo se z pronajátého letenského bytu stěhuje do jeho nevelkého v centru, v domě nedaleko Mánesa. Jde všehovšudy o nějaké tři kilometry, ale v životě neznámé manekýnky je to obrovská změna. I když později tvrdí, že nekonečným přepisováním scénářů si tehdy jen vysluhuje ubytování a stravu, ve skutečnosti si milence vybírá mistrovsky.

Herec ji během několika týdnů seznamuje nejen s intelektuálním a uměleckým výkvětem města, učí ji duchaplnostem, společenské konverzaci, a také herectví. Za pár měsíců od něho získává více, než by získala za léta na konzervatoři. A je třeba říct, že je dobrou, i když poněkud svéhlavou žákyní.

Každý večer tráví v divadle. Hltá vystoupení nejlepších hereček a herců ve Stavovském nebo v Národním divadle. Potom chodí ruku v ruce s Hugem na večeri do Společenského klubu. Na Příkopy tam tehdy dochází levicová intelektuální smetánka. Co jméno, to pojem. Voskovec, Werich, Peroutka, Borový, Poláček, Čapek, Scheinpflugová, Klíma, Bass, mladší Masaryk. Oficiálně tady přijímají jen význačné osobnosti kultury. Adina skutečné členství nikdy nezíská. Musí vždy přijít v Hugově doprovodu nebo se zapisovat jako host některého z jeho přátel. Nejčastěji Karla Poláčka, který si ji velmi oblíbí.

Tak se z ní stává uznávaná Titinka. Tím jménem členové a členky klubu označují každou milenkou Hugo Haase. Ve stolní společnosti se taková

přezdívka podobá putovní ceně. I tady ovšem platí – mnoho povolaných, málo vyvolených. Nikdo se netají, že dosud Titinkou bývala Ljuba Hermanová a málokdo se spoléhá, že Adina je tou vysněnou a poslední. Udržet si pozornost, přízeň, lásku a hlavně věrnost vyhlášeného proutníka, je tačka vyloučené.

Jeho úniků, flámů, které se protáhnou i na několik dnů, špatných nálad a prázdných slibů si nová Titinka užije vrchovatou měrou. Škola pokračuje. Hugo si Adinu uzurpuje jen pro sebe. Rozhodl se, že z ní udělá hvězdu. Poněkud snobsky ji stále nutí, aby chtěla buď všechno, nebo nic.

Když Adina v kavárně Mánes, kde chodívá jiná uzavřená společnost umělců, od šéfa Národního divadla Hilara dostává příslib, že ji přijme do souboru jako elévku, Haas to kategoricky zamítne. Totéž se opakuje po nabídce E.F.Buriana. Pod pohružkou, že Adina nedostane v jeho filmu žádnou roli, musí všechno odřít.

Nejspíš by se na jevišti mnohému naučila. Komplex k divadelnímu hereckému projevu ji bude provázet celé příští desetiletí. Kdy bude polykat štíplavé referáty, že se hodí jen před kameru k filmování. Haas nesnáší, když se v kumštu musí s někým dělit. Týká se to i jeho chráněnkyně.

Navenek se možná Hugo jeví jako lehkomyšlný, společenský mladý muž, jako nekonfliktní a dobrý kumpán. Ale to je pouhé zdání. Ve skutečnosti ho šírá ctižádost, žárlí na úspěchy kolegů. Špičkuje na jejich účet a pomlouvá je, zvláště když se mu začnou plést do komediálních rolí filmových milovníků. Domnívá se, že na ně má patent. Tak po straně odsuzuje a nemůže vystát Oldřicha Nového, jeho šarm a uhlazené způsoby.

Dá se to pochopit. Hugo Haas má už nějaký kilogram navíc, typickým krasavcům nemůže konkurovat ani vzezřením. A hlavně mu přibývá let a velmi touží po mezinárodním úspěchu. Je brilantní a okouzlující ve společenské konverzaci, jeho ironické, kousavé poznámky jsou trefné. Kdo ho však poznává lépe, objeví také depresivní stavy, nevyrovnané nálady, velké pochybnosti o sobě samém.

Žárlí na umělecké úspěchy druhých. Než se Gustav Machatý pustí do natáčení dnes už legendárního filmu *Extáze*, nabídne hlavní roli Adině Mandlové. Hugo ji okamžitě varuje, aby na ni nepřistoupila. Přesvědčuje ji, že nemůže velkou filmovou kariéru zahájit jako hrdinka, která se svléká,

vystupuje nahá v lascivních milostných scénách. Roli pak dostává Hedy Kieslerová, stává se z ní mezinárodní hvězda a nakonec jako Hedy Lamarr prorazí do Hollywoodu.

„Často si myslím, že kdybych dělala celý život pravý opak toho, co mi radili moji milenci, byla bych na tom bývala mnohem líp,“ povzdechne si Adina Mandlová po letech. Podle svědectví druhých jsou však její tehdejší úspěchy poněkud vy kalkulované. Když se mnohé plány nezdaří, nastupuje silná vůle, která jí naštěstí nechybí.

Jestli se ohlíží za rokem 1933, zdánlivě si opravdu nemá nač stěžovat. K filmům *Diagnóza X* a *V tom domečku pod Emauzy*, má za sebou velkou roli v partnerské dvojici s Hugo Haasem v komedii *Život je pes*, kde se režie ujímá Mac Frič. Snímek má divácký úspěch, dodnes paří do zlatého fondu českého filmu.

Kromě toho se Adina úplně osamostatní, stává se nezávislou na rodině. Otčím a pan stavitel jí vyplatí podíl na mladoboleslavském domě po tatínkovi. Za uplynulým životem dělá tečku a usazuje se v Praze natrvalo.

Jenže peníze se tenčí, odmítnuté příležitosti jsou pryč. Adina znovu sahá po práci manekýnky u Rosenbauma. Má tam úspěch a slušný výdělek. Ve společenském postavení si však nepolepší. Povolání modelky tehdy lidé vnímají jako profesi, která se blíží animírce. Adina má dokonce problémy ve Společenském klubu, kde sekretář požádá Huga Haase, aby tam „tu modelku“ nevodil.

Herec si nechce přiznat, že ho Adina občas živí. Utrácí totiž velké peníze nejen v barech, ale také za kokain, na kterém je závislý. A tak jejich společné soužití končí v divoké hádce. Jeho milenka se od něho stěhuje. Rozloučení dvojice vydrží však jen dva měsíce. Když si Hugo najde další byt v Revoluční třídě, přesvědčí Adinu, aby s ním znovu žila ve společné domácnosti.

Ale podle Adiny už nic není jako dřív. Jejich láska a sexuální život skomírá. Hugo mizí na celé dny ve městě, nocuje bůhví kde. Po flámech se vrací opilý a unavený. Utrácí velké sumy za předražený kokain. Když droga přestává účinkovat a dostaví se abstinční příznaky, propadá beznaději. Na tak nákladný život příjem manekýnky nestačí. Adina se nechává vydržovat od ředitele významné německé banky. Do společnosti pak často

chodí ve třech. Vzápětí Hugo zmizí. Dělá mrtvého brouka a neptá se, odkud se v jejich rozpočtu najednou bere tolik peněz.

Následuje série rozchodů a udobření. Hugo na nové milence Adiny nežárlí. Jak se zdá, je příliš zaměstnaný sám sebou. Když se do něho chce partnerka odstěhovat, uprosí ji, uchlácholí sliby. Večeře na usmířenou a společný návrat ke dveřím domu. Ve výtahu si Hugo vzpomene, že si musí koupit žurnál A-Zet. Vyběhne a vrátí se až za dva dny.

„Kde máš A-Zet?! přivítá ho Adina stoicky. Namísto výčitek rezignuje. Žijí spolu jako dva nezávislí lidé, každý si víceméně jde svou cestou. Přesto se Adina cítí k Haasovi duševně připoutaná. Nedokáže si život bez něho představit. Veliký manipulátor nakonec slaví úspěch. Možná proto až k nenávisti nesnáší její nejlepší kamarádku Bertu, která je také manekýnou u Rosenbauma. Dělává scény, když se dozví, že s ní Adina tráví čas nebo někam jde. A tak to raději dělá tajně.

Bertina je bisexuální, atraktivní a vtipná dáma. Takové sklony se tehdy ve společnosti až na výjimky tají. Kolem sebe sice soustředí krásné ženy, má i oficiálního přítele. Chodí k ní také Ljuba Hermanová nebo Lída Baařová, někteří lidé ze Společenského klubu. V přepychové garsoniére tenkrát Adina tráví mnoho nocí a udělá několik významných objevů.

Když se vyspí s kamarádem oficiálního nápadníka Bertiny, zažije svůj první orgasmus. Opačnou zkušenost má naštěstí s kokainem. S touto módní drogou pražské smetánky experimentují mnohé herečky. Zvyšuje jejich tvořivost i výkon. U Adiny Mandlové se však euforie nikdy nedostaví.

„Naštěstí to na mě působilo naprosto opačně. Nejdříve mi zdřevěněla huba, takže jsem nebyla schopna promluvit, pak se mi zatočila hlava a nestačila jsem utíkat do koupelny,“ přiznává po čase.

Zato Hugo Haas je na své droze zcela závislý. Šňupe znovu a znovu. Mnohdy otéká po celém těle. Nemůže se obout, se znetvořeným obličejem nemůže ani na ulici. Často se také stává obětí podvodníků, kteří do drahé drogy míchají buď špetku mouky, nebo seškrabanou omítku.

Adina Mandlová dobře ví, proč může mluvit o štěstí, že na ni droga pozitivně nezabírá. Mohla také propadnout kokainovému peklu. Poznává, jak je herecký úspěch vrtkavý, jak právě ctižádostiví často utíkají k berličce povzbuzujících prostředků, aby vystáli stres a umělecké prohry.

Jistě, rok 1933 přinesl mladé slečně úspěch. Ale je to tak jednoznačné? Při natáčení české verze filmu *Diagnóza X* zažije málem krach. Její partner Josef Rovenský opustí scénu s prohlášením, že s amatérkou pracovat nebude. Adina je v roli Heleny Bernhardové zkrátka nemožná. Na druhé straně je třeba přiznat, že pro tak mladou herečku bez zkušeností není snadné ztvárnit matku dvanáctileté dívky.

„Vypadala jsem sice jako za milión dolarů, protože mi pro vystupování ve filmu Ulli Rosenbaum půjčil všechny modely a kamarád kameraman si dal velkou práci s osvětlováním a se záběry, takže jsem vyhlížela senzačně, ale jako herečka jsem byla ubožák,“ napíše Adina ve své knize. Dává jí příznačný název, *Dneska už se tomu směju*, ale tenkrát se cítí prachmi-zerně.

Jestliže se díváme na staré české filmy, jistě si všimneme, že mnoho hereček je na štíru s výslovností. Jejich artikulace zcela mimovolně a bez ohledu na žánr navozuje až komický efekt. Adina Mandlová je na tom ještě hůř. V hereckých začátcích prý občas mluví jako papoušek. Zkušená herečka Růžena Nasková se nad ní slituje. Dává jí nezištně a po celý rok zdarma lekce hereckého výrazu a výslovnosti.

Film *Diagnóza X* nakonec režisér Leo Marten s obtížemi dokončí. Kritika výkon herečky v hlavní ženské roli nepochválí. Jenže to není všechno. Barandovský svět je malý, všichni se navzájem znají. Špatné zvěsti, se všemi podrobnostmi z filmování, se šíří rychlostí blesku. Můžeme jen domýšlet, co by se stalo, kdyby Adina Mandlová ve svízelných začátcích neměla po boku Hugo Haase.

I když si to Adina nedokáže přiznat, možná ji zcela vědomě a programově chránil od nabídek, pro které ještě nedozrála, které nemohla při své nezkušenosti zvládnout. Lze si jen představit, co by v její kariéře nastalo, kdyby jako elévka také propadla v Národním divadle nebo ve filmu *Extáze*.

Každopádně Hugo Haas svou Adinu v těžké chvíli neopustí. Dá si práci a přesvědčí producenta, že jeho chráněnka má nejen krásu a šarm, ale i nepochybný talent. Tvrdí, že ve vhodné roli a pod dobrým vedením ve filmu zazáří.

Má dobrý odhad. Už víme, že jejich společný film *Život je pes* získává

úspěch u odborné kritiky i diváků. Plní sály kin i kasu. A tak nerovná dvojice slaví první společný triumf. Po hubených letech si Haas konečně může u producentů dupnout, může opravdu diktovat výši svých honorářů. Proszuje náměty i scénáře. Ve svých projektech většinou nachází místo i pro Adinu.

Hugo se opájí vzestupem vlastní popularity. Po nemastných neslaných a krušných časech mu dělává dobře, když ho muži a zvláště ženy poznávají na ulici. Usmívá se, když na něho ukazují prstem, když budí rozruch, kamkoliv vejde. V takových okamžicích Adinu často škádlí.

„To máš vztek, že se za mnou každý otáčí a tebe nikdo nezná,“ řekne jí jednou při procházce po Příkopech.

„Jenže nebude dlouho trvat, a lidi se budou ptát, kdo je ten ošklivý Žid, co chodí s Mandlovou,“ odsekne mu.

Hugo Haas bez problémů snáší její prostořekost i rozmary. Těžko však může vyhovět všem jejím požadavkům a přáním. Každý reálný život, který společně sdílejí dva lidé, obsahuje dva pohledy. Dvě pravdy, jestli chcete. Podle svědectví společných přátel není všechno tak, jak tvrdí Adina.

Především je jasné, že Hugo se zatím nehodlá ženit. Raději nechává jejich vztah usnout a vymlouvá se na všechno možné. Tak například Adině tvrdí, že je neurastenik a sexuálního vzrušení dosahuje jen díky promiskuitě. Argumentuje, že musí přispívat na brněnskou domácnost svých rodičů, že mu nezbývá než finančně podporovat bratra Pavla, který nemůže prorazit jako hudební skladatel.

Je docela možné a pravděpodobné, že Adině vlastně sám vyhlíží nějakého staršího a movitého milence. Nic nenamítá, když si myslí, že je to její iniciativa. Proč taky? Účelu dosáhne. Přesune náklady na jiného, opravdu movitého muže, který se postará o naplnění rozmarů herečky.

Tak ji seznámí se zetěm ředitele Živnobanky, Joe Hartmannem. Finanční magnát, který v první republice ovládá výrobu a obchod cukrem, má nefunkční manželství a nevábny zevnějšek. Rád se ukazuje ve společnosti začínající filmové hvězdy.

Zařizuje Adině přepychový byt na nábřeží Vltavy nedaleko Mánesa. Je přiměřeně štedrý, ale své výdaje hlídá, nerozhazuje zbytečně. Nehodlá jí kupovat brilianty a kožichy. A herečka ho podvádí se svými přáteli z umě-

leckého a filmového světa. Pořádá večírky a když se společnost rozchází, některý z pánů už ví, že se může vrátit, že je očekáván.

Jednou v bytě skončí i režisér Otakar Vávra. Společnou noc později vy-
líčí ve svých pamětech. Adina v náruči mladého režiséra předvede žárlivou
scénu hodnou filmového plátna. Svému magnátovi, který jí náhodou zavolá
ze služební cesty, zrovna když jsou v nejlepším, předvádí roztouženou
a žárlivou milenkou. Musí ji znovu a znovu ujišťovat, že je jí věrný.

Výnosná známost však dlouho nevydrží. Obchodník vezme Adinu na slu-
žební cestu do Anglie. Po večeri chce herečka po svém zvyku pobavit spo-
lečnost obhroublými vtipy. Zapomene však, že jsou tady i ctihodné
manželky pánů. Tohle není Společenský klub. Její žerty provází trapné
mlčení. Hartmann ji okamžitě pošle do Prahy. Netrvá dlouho a svou in-
vestici sakumprásk prodá.

Přijde do bytu se starším bankéřem, Adinu pošle do ložnice. Pánové
přímo na místě uzavírají obchod. Cukrový král inkasuje šek, předá klíče
následníkovi, nasadí klobouk a bez rozloučení odchází. Když se herečka
vrátí, patří se všim všudy novému milenci.

Jak se s tím Adina vypořádala, nevíme. Otakar Vávra v knize *Podivný
život režiséra* prozradí jen to, že konec předešlé známosti je definitivní.
Nepomůže ani sehraná sebevražda s rafinovaným plánem převozu do ne-
mocnice, když jako náhodou skončí ve vedlejších pokojích, kde je magnát
zrovna hospitalizovaný. Nedá na její srdceryvné volání, sbalí se a okamžitě
ujede z nemocnice.

Adina se ještě jednou vrací k Hugo Haasovi. Jenže ani to netrvá dlouho.
Hrají spolu v dalších filmech, stýkají se ve společnosti, ale Titince v pod-
ání Adiny Mandlové je už konec. Jejich cesty se začínají rozcházet. Zbývá
pár rolí, pár pohlednic a pár dopisů, které si bývalí milenci v příštích letech
vymění.

Ve světle reflektorů

Adina Mandlová si splní svůj sen. Konečně proniká na výsluní filmového světa. Po komedii *Život je pes* točí další, vesměs úspěšné filmy. *Mazlíček*, *Nezlobte dědečka!*, *Ať žije nebožtík!* – všechny mají slušný ohlas. Už není neznámá a začínající herečka. Vstupuje do povědomí diváků a divaček. Její fotografie mívají mladí muži na nočních stolcích. Má své stále obdivovatele.

Podařilo se jí to celkem rychle. Během dvou tří let. Ale tak rychle letí čas celého barrandovského světa. Film jako umění i předmět podnikání se rozvíjí velmi dynamicky. Investice producenta Miloše Havla a dalších českých podnikatelů do filmu, techniky a ateliérů se zakrátko mnohonásobně vrací. Stále se rozšiřuje síť moderních kin, návštěva filmových představení se stává součástí nového životního stylu.

Mladá česká společnost, která se rozvíjí ve vlastním novém a demokratickém státě, hladoví po kultuře, ale také po úspěchu a lesku. Na proměnách i po ulicích chodí elegantně oblečení lidé. Možná neoplývají penězi, přesto však chtějí dobře vypadat, oblékat se do kvalitních obleků a šatů. Filmové hvězdy jsou inspirací a příkladem. Dívky nosí rukavičky. Stejně tak pánové, jejich pečlivě sestříhané hlavy zdobí měkké tvarované klobouky. Ani dámy s elegantními účesy nevycházejí prostovlasé.

Po těžkých letech hospodářské krize, která konečně pominula, opět kvete společenský život. Lidé mohou prostřednictvím filmových postav v kinosálech prožívat své vlastní sny. Zájem o nové a nové snímky, hlad po podrobnostech ze života hereček, herců i režisérů je značný. Časopis *Kinorevue* se většinou na pultech ani neohřeje.

Český film nekráčí jen komerčními cestami, je také svěbytným uměním, má z čeho se rozvíjet a žít. Napájí ho myšlenky velmi bohaté a činnostné domácí kulturní scény, literatura a divadlo, kde není nouze o velké osobnosti, o zajímavé předlohy.

Látku pro natáčení filmů poskytují především spisovatelé. Ať už ti lidové jako jsou Karel Václav Rais, Karel Klostermann, F. X. Svoboda a Ignát Herrmann, nebo moderní tvůrci. Mezi ně patří Vladislav Vančura, Karel Čapek, K. J. Beneš, Olga Scheinpflugová, bratři Alois a Vilém Mrštíkovi, Emil Artur Longen, Jaroslav Hašek, Jiří Mahen, Marie Pujmanová, Jarmila Glazarová, Ivan Olbracht, Vladimír Neff, Karel Poláček nebo František Langer.

Ale zrodu umění ve filmu a jeho formování přispívají také novináři, filmoví referenti, a dokonce kritici a teoretici takového kalibru, jakými bezesporu jsou F.X.Šalda a Bedřich Václavek. Ale nejen teorie přispívá k rozkvětu filmového jazyka, k pestré volbě témat a režijních postupů.

Na ovlivňování filmu avantgardou, poetikou a modernismem, který zahrnuje další novodobé směry, mají nepřímý, avšak významný podíl také básníci. Koho jmenovat, koho uvést a neopomenout všechny významné? Snad stačí připomenout Vítězslava Nezvala, Fráňu Šrámka, Jaroslava Seiferta, Jiřího Wolkera, Konstantina Biebla, Josefa Horu.

V těch letech se však na české kulturní scéně najdou herci a zároveň autoři jako stvoření pro film. Jiří Voskovec, Jan Werich, Emil František Burian. Několik jen namátkou vybraných jmen dokresluje a ilustruje celou širší a záběr tehdejšího umění.

Navíc má naše kultura za první republiky stálý kontakt se všemi evropskými kulturami. Mnohé umělce se zahraničními kolegy pojí osobní přátelství a vazby. Necháávají se bezprostředně inspirovat všemi moderními proudy, jejich vývojem. Tak poetismus, surrealismus, konstruktivismus, futurismus, dadaismus, expresionismus, absurdní drama nebo strukturalismus u nás nacházejí stoupence, kteří je sami obohacují. Na tvůrčím základě vznikají umělecké skupiny, spolky a nové organizace.

Právě spisovatel Vladislav Vančura se stává předsedou Československé filmové společnosti. Jemu také patří myšlenka na sdružování všech kumštýřů, literátů, hudebníků, výtvarníků, režisérů, herců i kritiků v novém společenství. Mají usilovat o začlenění filmu do národní kultury. Zasazují

se o udílení státních finančních grantů, aby ve filmových ateliérech nevládly jen komerční zájmy.

Jsou to začátky cílevědomé umělecké tvorby, začátky experimentů. Ale film má také přinášet nenáročnou zábavu, odreagování. Poněkud průhledné, naivní příběhy, které vystačí s operetní záplatkou, mají stálý úspěch. Když je producenti ozdobí známými tvářemi, když přidají chytlavou písničku, špetku romantiky a několik milostných scén, bývá u publika vyhráno. Kasy kin se plní.

Jakoby se v zábavných filmech zračil vysněný svět, zatím pro mnohé nedostupný, a přece se zdá být na dosah. Stačí mít jen trochu štěstí, potkat správného člověka a kolo osudu se otočí o sto osmdesát stupňů. Zní to příliš sladkobolně? Možná, ale nakonec i diváci mají svá kritéria a úspěch filmu se neměří jen pochvalnými kritikami několika intelektuálů v časopisech.

To všechno si uvědomuje také Adina Mandlová. Je inteligentní, má pevnou vůli, odpovídající ctižádost a nevybírá si malé cíle. Chce přijímat hold a potlesk ze všech stran. Touží od začátku po tom, aby ji uznávali všichni. Takzvaně odborné kruhy i návštěvníci představení v kinech.

Umělci tehdy žijí v kavárnách a klubech. Odpoledne sedávají ve Slavii, v Národní kavárně či Metru, na večer se pak stahují spíše do Mánesa, do Klubu umělců, Společenského klubu nebo do baru v paláci Lucerna. Nejznámější se rádi nechávají vidět. Kdo obejde všechny štace, zná všechny novinky, mívá za několik odpolední a večerů solidní přehled o stavu a výbojích v malířství, sochařství, v literatuře, žurnalistice, v divadle i filmu. A je to velmi pestrá, pozoruhodná a náležitě veselá společnost. Není nouze o flirt, ani o poučení.

„Když jsem potom žila v Anglii, poznala jsem taky zajímavé muže a kumštýře, ale tuhle úroveň neměli. V Praze bylo osobnostmi prostě přecpáno,“ bude později vzpomínat Adina Mandlová na své kolegy a známé.

Je to bouřlivá doba diskusí, hádek, komplotů a také pomluv. Spojení, která se už nikdy více nebudou opakovat. Čím dál víc je znát také vážné ohrožení tohoto světa, blízkost soumraku, který se snáší nad kulturní Evropou a filmem.

Ale kdo by si dělal starosti předem?

Ze sedadla před stříbrným plátnem ve ztemnělém sále opravdu mnohé vypadá jinak. A nutno říct, také lépe.

Během několika málo let vzniká a formuje se zvláštní svět úspěšných lidí, plný elegance a lesku. Tváře herců a hereček zná téměř každý. Vydělávají značné sumy a těší se veliké společenské prestiži. Je to mohutný, nebývalý zvrat.

Musíme si uvědomit, že ještě před čtyřiceti, padesáti lety se herecké povolání považovalo za podřadné. Z dobových dokumentů, ze vzpomínek a literatury víme, že ústrky členů a členek kočovných divadelních společností mívaly různou podobu. Většinu roku však třeli bídu s nouzí.

Bývali stále na cestách, harcovali s kulisami a kostýmy od města k městu, pokorně klepávali na dveře majetných a nabízeli bilety na večerní představení. Mnohdy se herecké společnosti pro nezájem publika rozpadaly ještě před koncem sezóny. Často jim hostinští odmítali dát nocleh, zčásti se obávali, že nedostanou zapláceno, nebo jen jednoduše dbali na dobrou pověst podniku. Hercům tehdy takzvaně slušní lidé láli do komediantů, herečkám se od honorace malých měst dostávalo i horších nadávek.

„Fuj, vy poběhlice!“ tak na ně kolikrát pokřikovaly ctihodné dámy.

A najednou, jako mávnutím kouzelného proutku, během života jediné generace, je všechno jinak. Herce a herečky si každý předchází, jsou zvaní do společnosti. Podnikatelé nebo aristokraté dámám od filmu často sami nadbíhají a vydržují si je jako milenky. Z filmu se stává mocné médium, svébytný druh umění s magickou přitažlivostí.

Do takového prostředí přichází mladá a půvabná Adina. Na svůj věk je protřelá. Chodí do vybrané intelektuálské společnosti a rychle se učí. Takzvaná Tafelrunde, užší stolní společnost, která se pravidelně schází ve Společenském klubu Na Příkopech, to kvituje se zájmem. Oblíbí si mladou ženu pro její suchý humor plný ironie, pro její nevinné kouzlo, s jakým bez zábran vypráví košilaté historky a špilce.

„Titinka šla k filmu a od té doby se to město jmenuje Mladá Boleslav,“ dobírá si ji často spisovatel a novinář Karel Poláček. Bývá sarkastický. Ale jeho poznámky o lidech kolem jsou velmi výstižné. Adina získává dalšího dobrého učitele. Tráví s ním celé hodiny v klubu u biliáru.

Ale nepoflakuje se. Nechodí jen po divadlech a kavárnách. Je cílevědomá. Ke skvělé francouzštině a němčině přidává angličtinu. S půvabem sobě vlastním ve společnosti vypráví prisprostlé vtipy. A vyhlíží svou velkou příležitost. Je přesvědčená, že náhody je třeba brát za pačesy, dokud je čas. Někdy je nevybíravá v prostředcích a už vůbec se neohlíží na předsudky.

Občas se jí taková přímočarost vyplácí, jindy právě kvůli ní prohrává. Ale zdravou drzost má v krvi. Tak se rodí pověst ženy vampa. Adina baží po úspěchu, lesku a přepychu. Žije příliš rychle, užívá si bez zábran všeho. Pozornosti, kterou vyvolává, nevázaného sexu, chtivosti mužů.

Ráda utrácí. Každá hromádka peněz se rychle rozkutálí. A není to jen kvůli prostopášné a neuspořádané existenci ve společné domácnosti s Hugo Haasem. Také má své vlastní nemalé nároky a představy.

Adina Mandlová přiznává, že v žádném ohledu nesnáší prostřednost. Lezou jí na nervy lidé ze středních vrstev, s jejich konzervatismem, s jejich solidností, malými sny, s nudou jejich života. Je paradoxní a možná zcela zákonitě, že sama v takovém prostředí vyrostla. I když tatínek se z běžného měšťáckého průměru vymykal, taková bývala jeho rodina, všichni příbuzní i sousedé. Jenže Adina zůstává obětí své původní výchovy. Kdysi bratři z donucení a povinně holčičce vykali. Už od dětství ji přitahuje výjimečnost a lákají krajnosti.

Při knížkách si dávno vysnila docela jinou existenci. Nejraději by pocházela z vlivného a bohatého rodu, ze zámku, ráda by přišla na svět se stříbrnou lžičkou v puse. Když už to není možné, pak by si raději vybrala nejhlubší bídu. Aby se před ostatními mohla ukázat, jak se dá, navzdory nejnuznějším a drsným poměrům, vyšvihnout až k závratné slávě a bohatství.

Ale to jsou jen sny. Teď se Adina pohybuje mezi majetnými lidmi filmového světa. V přepychu na zámku žije Miloš Havel. Některé hvězdy a režiséři mají své vily, luxusní byty s terasami, přepychová sídla za Prahou, moderní automobily. Dámám se na krku blýskají diamanty, halí se do drahých kožichů, nosí šaty podle poslední pařížské módy.

A proč ne, když výdělky jsou ve světě filmu na tehdejší dobu velmi slušné. Podle svědectví Otakara Vávry například scénáristé dostávají za

své dílo do patnácti tisíc, za autorská práva předlohy inkasují literáti od čtyř až do sta tisíc (nejvyšší prý mívají Ignát Herrmann, Karel Čapek a František Langr), režiséři podle úspěšnosti od čtyřiceti do stovky tisíc za film, který natácejí zhruba dva měsíce.

Špatně na tom nejsou ani členové realizačních štábů. Nejlepší kameramani pobírají až tisíc korun za filmovací den, zvukaři si přijdou na deset tisíc a střihači na šest tisíc měsíčně. Pro srovnání plat poslance tehdy dělá „pouhých“ pět tisíc, ministr nebo vysokoškolský profesor mají jen o tisícovku více!

Diference jsou však mezi herci značné. Taxy se odvíjejí od toho, nakolik jsou jejich jména a tváře zárukou kasovního úspěchu. Bezkonkurenčně je na tom král komiků Vlasta Burian. Za roli mívá rovných sto tisíc (dvakrát tolik stojí v Praze solidní vila na klíč!). Ale to je opravdu výjimečný honorář. Například oblíbený Zdeněk Štěpánek mívá za film do čtyřiceti tisíc korun. Od těchto kritérií je možné přibližně odvodit honoráře ostatních.

Jak je na tom Adina? S oběma kolegy se pochopitelně nemůže srovnávat. Také její honoráře jsou slušné, ale k nákladnému životu podle jejich představ nejspíš nestačí. Zatím na premiéry chodí a mnohdy také filmuje ve vypůjčených róbách ze salonu od Rosenbauma. A touží samozřejmě po vlastních. Po zajištěné existenci, ale bez všedních závazků, bez ztráty svobody. Řešení je nasnadě. Bohatí mužové se nabízejí sami, tak proč nevztáhnout ruku, proč toho nevyužít?

„Měla jsem kolem sebe správné lidi, hlavně ve filmu. Jinak bylo kolem mě i pár parchantů, ale já jsem byla příliš bezstarostná, než abych to vnímala. Žila jsem ze dne na den, pracovala a bavila se. Tehdy měl společenský život hektické tempo, ani nevím, jak jsme to všechno stihli, že jsme z toho neumřeli. Mladý člověk prostě žije a uvažuje jinak, natož aby myslel na zadní kolečka. Já jsem se to nenaučila,“ řekne Adina Mandlová novinářce Janě Bednářové po letech.

V těch dobách často střídá milence. Dělí si je však vždy do dvou kategorií. Na majetné podnikatele či bankéře a na chudé herce a intelektuály. Movití pánové nešetří dary, financují její životní náklady. Jde většinou o ženaté mužské, zaneprázdněné podnikáním a spravováním majetku, kteří nemají vždy a každý večer čas. Ale mohou vydržovat. Adina se však

také ráda baví se sobě rovnými, s mladými muži od filmu a divadla, s novináři. A tady přichází ke slovu druhá skupina nápadníků.

Pro ně pořádá veselé večírky. Mladí hosté popíjejí, přehrávají si nejnovější desky, tancují, vedou ohnivé diskuse. Když se společnost rozchází, pokračování večera má vždy stejný scénář. Služebná jde hosty vyprovodit k domovním dveřím. Pak nepozorovaně, avšak podle instrukce své paní vtiskne klíč do dlaně některému z mužů. To je signálem, že dotyčný se může vrátit. Většina neodolá. Adina je velmi pohledná a podle všeho v lásce také zkušená.

V tomto ohledu se filmový idol, zdánlivě nedostupná a vyhlášená kráska, spíše řadí mezi typy, kterým je zvykem říkat dívky do nepohody. Parťačky a kamarádky. Dovedou se obětovat, nezkazí žádnou legraci, neskrblí. Rády se podělí o momentální nadbytek, nevyčítají. Zdá se, že takovou Adina skutečně je. Proto na ni budou někteří milenci a známí v dobrém vzpomínat po celá desetiletí.

Adina Mandlová se od prvních let ukazuje jako přední osobnost českého filmu. To se jí ani s odstupem času nedá upřít. Její životní styl poskytuje už tehdy dobrý terč k výhradám. Je snadné vypočítávat její poklesky, ať už jsou vymyšlené, nebo skutečné.

Veřejnost se o ni zajímá, je nepřehlédnutelná. Bulvární noviny se mnohdy přehrabují v jejím soukromí. Novináři vytrvale hledají záminky, aby ji ukázali v dráždivém a mnohdy nelichotivém světle. Tak pomalu, ale jistě vzniká legenda. Obraz cynické, vypočítavé, moderní ženy, která nezná slitování.

Této pověsti si je určitě vědom také kolega a partner z filmového plátna, herec Svatopluk Beneš. Je nadmíru a po všech stránkách zasvěcený. V roce 1940 se na čas stává jejím milencem.

„Těžko asi přesvědčím ‚zasvěcené‘ o tom, že byla ženou líbeznou jako malé dítě, s roztouženým a láskyplným srdcem,“ napíše později v knize *Být hercem*, kterou vydá v roce 1992. „Těžko jim vyvrátím představu nemorálního, cynického a bezcitného vampa, kterou si jednou provždy vytvořili. Ze svého soudu patrně nesleví, ani když podotknu, že kromě hravé fantazie a osobitého humoru, jímž hýřila, měla také své pochybnosti, své smutky, svou beznaděj.“

Svět chce být klamán, řekl kdosi a měl pochopitelně pravdu. Nikoho není třeba si idealizovat, nevyplácí se to. Soukromý život Adiny Mandlové nic nemění na obrazu, jak ji její příznivci a obdivovatelé vnímají z plátna.

Pochopitelně je hodně vzdálený realitě, ale tak už to u novodobých hvězd chodí. V těchto případech za bernou minci lidé přijímají, aniž si to plně uvědomují, jen vlastní představu, kterou jim někdo připravil a vnutil. To také ojasňuje zdánlivě nepochopitelné obraty veřejného mínění, kdy se v jediném okamžiku popularita mění na pohrdání a odsudky.

Zvrat svou prudkostí zpravidla obě strany zaskočí. Hvězda nedokáže pochopit, kam se vytratil potlesk, kam zmizely úsměvy jejího publika, které taková změna a bouře protichůdných citů rovněž zaskočí.

Na počátku třicátých let o tom Adina Mandlová nemá ani zdání. A zatím se mílovými kroky blíží doba, kdy si rubu popularity a slávy užije dosyta. Všechny přednosti jí rázem budou spíše ke škodě než k užitku.

Obžaloba ze zabití

Co člověk udělá pro úspěch? Co dokáže obětovat? Faustovské dilema nemá alternativu. Všechno, nebo nic. Není právě tato věta základem vyznání, osnovou víry Adiny Mandlové? Nevštěpuje mladé herečce právě takové kritérium její učitel, rádce a milenec, poněkud despotický Hugo Haas?

Jeho nadaná žákyně jde z role do role. I když ve filmech *Nezlobte dědečka!* jako Liduška Daňková a také v komedii *Ať žije nebožtík!* jako Alice Machová začínající herečka odvádí dobrou práci, nejedná se o hlavní úlohy. Jistě, před dvěma lety o takových příležitostech jen snila. Teď je na vzestupu. Také odborný tisk o ní referuje příznivě. Není to tak samozřejmé. Umělecky Adina žije pouze z podstaty svého talentu, učí se za pochodu ze zkušeností a nahodilostí.

Jak se zdá, nechybí jí drzost. Když jednou Hugo Haasovi a Olze Scheinflugové ze zájezdového představení vypadne kolegyně, Adina ji zastoupí. Představení nejednou viděla, ale roli nazpaměť neumí. Učí se ve vlaku. Spoléhá na to, že diváky přitahují jména hvězd. Risk vyjde. Ale jinak ji na divadelních prknech čeká ještě mnoho neúspěchů a zklamání.

Svět filmu zatím herečce všechno vynahrazuje. Ale také v něm zřejmě odjakživa platí, že potlesku v patách kráčí obava. Na krok od blýskavých ramp se ve stínu krčí všudypřítomná pochybnost o stálosti dnešního úspěchu. Včerejšek pak rychle stárne, zvláště když mu napomůže zlá náhoda. A nebo je to tak, že nahodilosti neexistují?

Na počátku nepříjemného a vleklého skandálu, který se odehrává na jaře roku 1935 a poprvé dost výrazně pošramotí pověst mladé herečky, je

nevinná vyjíždka automobilem. Vůz patří Hugo Haasovi. Sám neřídí a když pracuje, může auto užívat jeho milenka a šoférka podle libosti.

Nejspíš by však Hugo nesouhlasil, aby se v něm po Praze proháněla se svou kamarádkou, modelkou Bertičkou. Podle něho je to prý vychytralá lesba a herec ji přímo nesnáší. Adina se s ní musí scházet potají, jinak je oheň na střeše.

Tentokrát Hugo naplno pracuje a nebezpeční nehrozí. Je slunečné ráno, mladé dámy se jdou koupat do klubového bazénu, a pak Adina svou přítelkyni překvapí návrhem prohlídky barrandovských ateliérů. Bertička neodmítne, má povznesenou náladu. Ve vzduchu je cítit, že zima je definitivně pryč. Žadoní, aby mohla řídit.

Byla by Adina tak lehkomyšlná, kdyby jen tušila, co ji výměna místa bude stát? Myslím, že by si to ráda a rychle rozmyslela. Mnohokrát se k této osudové chvíli vrátí. Ale teď pouští Bertičku za volant s vůdčím listem, na kterém ještě neoschl inkoust. Adina vidí, že její přítelkyně má s ovládním vozu plné ruce práce. Sotva se drží na silnici.

Když sjedou z barrandovského kopce, chce vzít řízení zpátky. Pozdě. Bertina hodlá zastavit, ale zazmatkuje. Splete si zcela nepochopitelně brzdu s plynem. Vůz prudce vyrazí. Najede na chodník v místě, kde je telegrafní sloup, který zrovna míjí starý muž. Vše je dílem okamžiku. Penzista nestačí uskočit stranou. Maska karoserie přirazí nešťastníkovi nohu o překážku.

Shluk lidí, přijíždí policista i sanitka. Následují minuty, které budou se všemi podrobnostmi rozebírat novináři celé týdny. Obě ženy si v té době ve společnosti rády hrají na dvojčata. Mají podobné účesy, líčení i barvu vlasů. A toho dne navíc také stejné oblečení. Šedivé flanelové kalhoty, bílý pulovr.

Adina je v šoku. Paradoxně jí v tom okamžiku nejvíc záleží na tom, co nehodě řekne Hugo, až se dozví, že se dál stýká s nenáviděnou Bertou a ještě ji nechává řídit jeho vůz. Před četníky raději prohlásí, že automobil řídila sama a totéž zopakuje do protokolu.

Proč dělá takovou hloupost? Nejspíš si neuvědomuje závažnost celého případu. Zápletka tak trochu připomíná děj filmů, které tehdy Adina natáčí. Na plátně se následná nedorozumění postupně vysvětlí a vždy rozpletou, jenže ve skutečném životě je všechno jinak.

Starý penzista na operačním sále v nemocnici přichází o nohu. Navíc je to diabetik. Po amputaci na komplikace zranění umírá. Přátelé Adině radí, aby rychle odvolala výpověď. Herečka se k tomu odhodlává pozdě. Četníci spis postoupili státnímu zastupitelství. Adina Mandlová je obžalovaná za zabití, kterého se údajně dopustila při nedbalém řízení auta.

Soudnímu procesu s mladou herečkou se horlivě věnuje bulvární tisk. Vyčítá obžalované povýšenost a necitelnost, kterou reportéři spatřují v jejím elegantním oblečení a výstředním líčení. Detaily si pochopitelně příkrášlují tak, aby vyzněly v neprospěch obžalované. Zaznívají také anti-semitské tóny. Mnozí svědci totiž patří k židovské komunitě, mezi nimi se popularitou vyjímá Hugo Haas. Dál jsou tu známé osobnosti, které pro jejich politické názory také nemají všichni v lásce. Jan Werich, Ferdinand Peroutka.

Samotné jednání se pro Adinu Mandlovou nevyvíjí příznivě. Když Bertička před soudem říká pravdu a doznává, že vůz řídila, nikdo už nevěří. Její slova soudci, novináři i četné obecnostvo považují jen a pouze za účelová. Výpověď má jediný efekt. Soudce obžalobu Adiny rozšíří o další trestný čin, tentokrát o navádění ke křivému svědectví.

Pak tribunál v křížovém výslechu usvědčí skutečného falešného svědka obhájce. Advokát zřejmě jednal v tísní. Sehnal ochotného muže, ale nedostatečně s ním probral všechny detaily. Svědek uvízne v nastražené pasti a přímo ze soudní síně ho vedou do cely.

Konečně přichází rozsudek. Čtyři měsíce vězení s podmíněčným odkladem na tři roky. Obě strany se okamžitě odvolávají. Bitva pokračuje. Soudní jednání se táhne několik měsíců. A bulvár má další tučná sousta. Lovci senzací opět probírají případ bílé židovky, cynické, bezcitné a nafoukané herečky, která nezná lítost.

„Také sama obžalovaná se přičinila o to, aby její případ nebyl případem jen tak všedním, neboť nezapomněla ani před soudem, že je filmovou herečkou. Objevovala se ustrojena jako na filmový set v bílém kožíšku a bílých holinkách,“ referuje o odvolacím řízení štvavá antisemitská Vlajka.

V dobách první republiky mají podobné kampaně vždy politické zabarvení. Slouží jako záminka, aby si zájmové skupiny mohly vyřídit své účty. Listy Jiřího Stříbrného reprezentují pravicový, štvavý a nevybíravý bulvár.

A mladičká Mandlová se v těch letech opravdu pohybuje mezi levicovými tvůrci a intelektuály. Podle toho vypadají také články a komentáře deníků opačného politického spektra..

Když při odvolacím řízení soudce trvá na původní výši trestu, soudnickář vylíčí okamžik vynesení rozsudku velmi barvitě:

„Po rozsudku se Mandlová hořce rozplakala a kapesníkem si rozmazávala své rudě natřené rty a maskára na očích, protože na lavici obžalovaných pokaždé usedla silně nalíčená.“

Na těchto ukázkách pokleslé žurnalistiky je vidět, jakou atmosféru se tehdy určitá část tisku snaží vyvolat. Herečka není tak hloupá, aby se před soudci a publikem v soudní síni ukazovala v příliš rafinovaném a elegantním oblečení. Dovede si spočítat, že v takové situaci by se jakákoliv výstřednost nevyplatila. Totéž se týká výrazného líčení. Jenže reportéři dobře tuší, co chtějí jejich zaměstnavatelé číst.

V zimě roku 1935 u nás panují veliké mrazy. Proto můžeme herečce věřit, když ve své memoárové knize tvrdí, že bílé elegantní holinky byly ve skutečnosti obyčejnými válenkami a kožíšek jen světlým zimním kabátem. Také s denním líčením to Adina, známá dobrým vkusem, jistě nepřeháněla.

Jenže podobné referáty zabírají. Veřejné mínění se odvrací, filmoví producenti, dílem z opatrnosti, dílem ze škodolibosti, nechtějí mladou hvězdu obsazovat do nových rolí. Následuje několikaměsíční vynucená přestávka.

Než se v roce 1936 dostane znovu před kameru, tentokrát v *Komediantské princezně*, ve snímku *Švadlenky* a dále pak v úspěšném filmu *Velbloud uchem jehly*, je znovu a zcela finančně závislá na Hugo Haasovi. Vede mu domácnost, ale často musí poslouchat jeho nepříjemné poznámky a nářky. Herec ji prostě pokládá za příživnici.

Adina Mandlová si prvně vyzkouší, že třeba jen dočasná ztráta popularity přináší ponížení a ústrky. Zatím ještě neodhalí skutečnou hloubku možného pádu, bezbřehou vzdálenost, která dělí výsluní od společenského dna. A už vůbec herečka nenahlédne nepopiratelný fakt, že svým založením, povahou a charakterem přivolává lidskou zlobu a přitahuje závist.

Má půvab, šarm, talent i štěstí. Je energická, svou agresivitou se umí prosadit. Netuší, že to všechno ke stálému úspěchu ve vrtkavé filmové

a divadelní branži nestačí. Adině v těch letech zcela chybí pokora a skromnost. Navíc si mezi kolegy a kolegyněmi dělá nepřátele jako na běžícím pásu.

„Měla jsem prostě neodolatelnou touhu dokázat, že hezká ženská nemusí být příslovečně hloupá, ale může být taky chytrá a vtipná a po Haasově vzoru jsem trousila vtipné poznámky, které ostatní lidi zraňovaly.. Převzala jsem nejenom jeho civilní herecký projev, ale i jeho cynický humor, a ten mi často odcizil mnoho přátel,“ přiznává s odstupem Adina Mandlová, když v knize *Dneska už se tomu jen směju* sebekriticky pokračuje. „...po mnoha letech sebezpytování a rozebírání to vím, ale tenkrát jsem neměla čas, ani schopnost o sobě přemýšlet a hledat pravé důvody pro chyby, jichž jsem se dopouštěla. A bylo jich moc. Měla jsem ohromný zlovyk předvádět, jak jsem vtipná, a dělat si legraci na úkor lidí, kteří se ke mně dobře chovali. Když jsem je ovšem zesměšnila, stali se často mými nepřáteli.“

To je výstižná charakteristika Adiny třicátých let. A možná také overtura pozdější tragédie. Když k tomu připočteme její další zlovyky – mnohdy naprostý nedostatek taktu, slovník, který se pramálo hodil k pohledné mladé dámě a také poněkud výstřední sexuální život – není se co divit zvěstem, které se o ní českou společností šíří.

Její vyhlášené bonmoty každý týden s oblibou tiskne šéfredaktor oblíbeného časopisu *Kinorevue* JUDr. Bohumil Rádl. Herečka takovými poznámkami mimovolně předvádí na veřejnosti své eskapády s milenci, mezi kterými je hodně známých prominentů. Autor hlavních článků a společenských rubrik oblíbeného časopisu sleduje komerční zájmy. Adina je pochopitelně unesená, když se o ní nepřestává mluvit. Dělá si tím reklamu mezi filmovými fanoušky.

Kdysi se jako studentka opájela ve Francii představou, že má něco z půvabu Grety Garbo. Vrstevníci ji o tom ujišťovali. Nosila tehdy stejný účes i líčení a stačilo to. O pár let později je zase polichocená, když lidé v *Kinorevue* mohou číst novinářskou kachnu, že v Hollywoodu se Marlene Dietrichové říká naše malá Mandlová.

Zrovna tak ji pobaví říkanka z klubového zákulisí. Baarová má oči mandlové, Mandlová má oči barové. Snaží se jí v soukromém životě dostat.

A znovu, milence si vybírá nevybíravě. Má své, řekněme stále občasné známosti, kamarády, se kterými ráda flámuje. Ale potřebuje také přepych. Proto u druhé skupiny intimních přátel a ctitelů je jedním z hlavních kritérií výše bankovního konta, společenský vliv a známosti.

Adina se v časech slávy bez rozpaků nechává vydržovat. Ale na sebe-menší náznaky a poznámky na toto téma je velmi citlivá. Vehementně protestuje u producenta Miloše Havla, když pro ni o pár let později režisér a scénárista Otakar Vávra napíše do filmu *Šťastnou cestu* roli prodavačky Heleny Truxové, která je přes výčitky svědomí metresou bohatého pána, ale nemůže se vzdát přepychu a končí sebevraždou.

Adina tvrdí, že ji režisér chce zostudit, protože takovou vůbec není. Poněkud podivné tvrzení od zkušené herečky, která jako naivní divák sama sebe ztotožňuje s postavou, kterou má hrát. Anebo jen trpká zkušenost ženy, co už na vlastní kůži poznala takový nešvar filmového publika? Ale Adina trvá na svém. O film prý stojí, jen žádá, aby ji přeobsadili.

Producent Miloš Havel vše zahraje do autu s otevřeností a šarmem sobě vlastním. Podívá se na Adinu, usměje se a zaráčkuje:

„Titinko, to jsi přesně ty, jenom trochu zidealizovaná.“

Přímočaře kruté. Jenže, co naplat, přesně ve stylu mandlovských žertů. Herečka se nezmůže na slovo a roli si vezme. Jak v knize *Podivný život režiséra* soudí Otakar Vávra, nakonec je to její nejlepší dramatická postava v celé kariéře.

Mimochodem postavy povětrných ženských jí na plátně šly vždycky skvěle. Jak Adina přiznává má s nimi zkušenosti. Poznává je při toulkách se svým první milencem, kdy jako nezletilá, sotva sedmnáctiletá putuje od města k městu a prodává vysavače. V barech a špeluňkách se jí dostává rad do života.

Stačí vzpomenout na Kiki z filmu *Noční motýl*. Adina Mandlová se s některými rysy jejího životního příběhu ztotožňuje natolik, že si do scénáře připiše pár vět, charakteristiku mužů, které prostitutka Anča zvaná Kiki potkává.

„Všichni mužský jsou neřádi – jeden větší, jeden menší, ale neřádi jsou všichni. A já měla to štěstí, že jsem potkala vždycky toho největšího.“

Vnímá Adina své partnery podobně?

Prý ano, jenže až po letech, kdy prohlásí:

„Byla to moje velká smůla, že jsem ve svém čistě soukromém životě přitahovala neřády jako světlo noční můry.“

Ale buďme objektivní. Veliké hvězdě českého filmu sice nechybí nadhled, ovšem poněkud zapomíná, že na jisté věci vždy musejí být dva.

Její vyznání můžeme také obrátit. Ke světu lumpů a hochštaplerů totiž nemá pražádnou předpojatost a nechová k nim odpor. Dokonce najdeme dost důkazů, že ji takoví muži vábí, že v jisté zvrácenosti charakterů spatřuje zajímavost. Jeví se jako další podoba vzpoury proti konvencím, ke které už od dospívání sama tíhne.

Na takovém pojetí života, zvlášť když se halí do pozlátka, naopak oceňuje netradiční řešení. Převézt ty druhé, včetně vlastního osudu je přece také umění. Nač si lámat hlavu s pravidly, když se občas hranice mezi dobrým a špatným tak stírají? A možná pak úplně stačí se trochu obelhávat, nazývat věci poněkud jinými jmény. Pro uklidnění. Výčitky svědomí se nedostavují tak často, a když, pak před palčivou a žhnoucí ctižádostí mladé dámy tají jako jarní sníh. Hlavní je žít a užít.

S Fredem Svítilem se Adina Mandlová seznamuje na filmovém plese v Lucerně. Mezi skvěle oblečenými lidmi z vybrané společnosti jsou oba nepřehlédnutelní. Od prvního okamžiku je jasné, že nepůjde jen o prchavý flirt. Přitahují se navzájem. Jeden druhému se líbí a momentálně jsou volní.

Tedy hlavně Adina, která se nedávno odloučila od bohatého textilního průmyslníka Maxe Oberländera. Rozvedený Fred sice má oficiální milenku, tanečnici Ninu Kubelskou, ale umělkyně je momentálně na zahraničním zájezdu a tak se v Praze sám trochu nudí.

Adina se rozhodne v okamžiku. Ví o koho jde. O pozoruhodné štědrosti architekta Freda Svítla k ženám se v uměleckých kruzích vyprávějí zajímavé historky. Rád se ukazuje ve společnosti kumštýřů, půvabné umělkyně ho lákají. Železo je třeba kout dokud je žhavé. K tomu je vhodné poněkud intimnější prostředí než velký sál paláce Lucerna.

Všichni od jejich stolu jsou nadšeni nabídkou jistého advokáta a jeho manželky zajít k nim domů na pozdní kávu. Fred se snaží. Ukazuje se filmové hvězdě v těch nejlepších barvách, je galantní, vtipný a vstřícný. Chce

přívabnou ženu za každou cenu zaujmout. A daří se mu to. Úplně ji okouzlí.

Když se dovídá, že proces po nešťastné automobilové nehodě ještě stále není u konce, hned na místě přesvědčí hostitele, aby se případu ujal. Je to dobré, šťastné rozhodnutí. Během několika týdnů soudní jednání skončí osvobozujícím rozsudkem. Ale té noci se hovor se točí kolem mnoha věcí, společnost se výborně baví. Každou chvilku vybuchuje smích.

Fred Svítíl si pak odváží zářící Adinu noční Prahou, dvorně ji doprovodí až ke dveřím domu. Ale tam jí políbí ruku a loučí se. Do bytu jde sama a sama také usíná, když Fred ještě předtím telefonem popřeje dobrou noc.

Naše filmová hvězda sice neopouští své přesvědčení, starou zásadu, že sexem jen prospíváme tělesnému a duševnímu zdraví. A už vůbec se během jednoho večera nestává odpůrkyní galantních dobrodružství. To jen na sebe narazili dva profesionálové milostného života. V tomto případě by se spěchem mohlo všechno jen pokazit. Tentokrát je v sázce mnoho. Pan architekt opravdu není partnerem na jednu noc. Sám i bez slov chápe, že mámivé sladkosti se zatím odkládají.

Avšak nic se nestane ani druhého dne. Fred Svítíl posílá Adině květiny s pozváním, opět ve vsí počestnosti, k večeři na neutrální půdě. Prý šofér ji vyzvedne v sedm. Herečka je úplně volná, zatím nemá žádný program. Přesto panu architektovi odřekne. Zavolá mu, je milá, ale zašveholí malou lež. Bohužel, dnes to není možné, och, jaká škoda, tak ráda bych šla...

Prostítký úskok stoprocentně vyjde. Fredův zájem o filmovou hvězdu se okamžitě zvyšuje. Galantnímu Svítílovi se přece jen tak neodříká. Kdo může odolat takovému šarmu? Ještě než Adina položí sluchátko, nechává se trochu, ale opravdu jen trochu, přemlouvav. Rázem má další, velmi vřelé pozvání na zítřek.

Začíná kouzelný týden. Každý večer jsou Adina a Fred spolu. Sedávají u bohatě prostřených stolů v restauracích, mizí v ústraní pražské vily nebo se vydávají na romantické vyjížďky za Prahu. Má přece tak kouzelné okolí. V hotýlcích v Jílovišti, v Jevanech či Mělníce zůstávají skryti zvědavým pohledům.

Konečně mají společná tajemství. V ústraní prožívají neopakovatelné chvíle. A přitom společenské rubriky bulvárních plátků o nich zatím mlčí. Nepodléhejme však mylnému dojmu! Adina zatím programově odolává.

Jen doteky, letná objetí a nějaké polibky, jinak nic, žádné společné noci.

Kdo je vlastně Fred Svítíl?

Kde a kdy se zrodila jeho, jedním slovem podivná, ale velmi úspěšná existence?

Pochází z Brna, z rodiny bohatého židovského burziána, soukromého bankéře, který ještě za Rakouska poskytoval úvěry na vysoký úrok. Jak Adina vzpomíná, po otci syn zdědil obchodní nadání, po matce pohlednou tvář. Ale v mládí ještě býval Bedřichem Scheinerem.

Jeho gymnaziální vysvědčení a vysokoškolský diplom nikdo neviděl. Na studiích pobýval v zahraničí, údajně ve Švýcarsku. Školy však možná nedokončil, třeba za podobných okolností jako Adina ve Francii. Dnes v Praze však pana Svítíla titulují. Někde jako inženýra architekta, jinde zase jako generálního ředitele a občas se na něho obracejí jako na doktora.

Nic nového pod sluncem. Univerzitní vzdělání přece nemusí jít ruku v ruce s inteligencí a společenskou obratností. Obojí Fredovi nechybí. Po válce si mění své příjmení na Svítíl, a místo Bedřicha si nechává říkat Fred. Když se výhodně ožení s dcerou významného a vlivného člena agrární strany, konvertuje ke katolictví.

Výnosné obchody a příjmy všeho druhu se mu s tchánovým přičiněním jen hrnou. I po rozvodu, který se uskuteční ve vší slušnosti už kvůli malé dceři, miláčkově celé rodiny, se nic nemění. Jeho stavební firma vydělává, styky rozkvétají. Na večírky a hostiny do vily nebo na statek u Chebu, na lovy v jeho rybnících a revíru k němu jezdí ministři a politici. Fred Svítíl je zkrátka pojem také v nejvyšších mocenských kruzích.

Teď se lesk jeho jména ještě zvyšuje. Známa a obletovaná Adina Mandlová bude na čas zdobit a korunovat věhlas jeho impéria. Jenže půvabná hvězda jeho dvoření už čtrnáct dnů odolává. Ale rafinovaná milostná hra stylově pokračuje. Fred se dává pozvat přímo do jejího království. Prý by se rád podíval, jak dáma jeho srdce žije. Občerstvení ovšem nechá připravit a dovézt sám.

Ani v tomto ohledu nešetří. Filmová herečka, přes den zaměstnaná v ateliérech, přece nemá čas chodit nakupovat. A tak řidič do garsoniéry s předstihem dopraví prvotřídní pohoštění. Nechybí kaviár, uzený losos, francouzské šampaňské, koňak, mezi vybranými lahůdkami je kuřecí se salá-

tem, jemné paštiky, ovoce, čerstvé jahody a také krabice čokoládových bonbónů. Obsluhu zamilovaný pár nepotřebuje.

Tentokrát se Adina s Fredem před ani po půlnoci nerozloučí, vlastně všechno se rozumí předem. Je to jejich první milování. Slavnost i závazek. Když ráno nový milenec odchází, je zřejmé, že jeho partnerkou je populární hvězda českého filmu, slečna Mandlová. Zbývá mu ještě skoncovat s dosavadní dívkou Ninou.

Jindy tak pozorný a galantní mladý muž volí rázný a nekompromisní postup. Odstěhuje všechny věci a oblečení, které u něho tanečnice Nina měla, do jejího bytu ještě před tím, než se vrátí ze zahraničního turné. Předejde tak všem komplikacím. Potom stačí jen stručně po telefonu objasnit nové skutečnosti a nechat ji v slzách.

Tenkrát si té surovosti Adina nejspíš ani nevšimne. Zvítězila. Je na vrcholu blaženosti. Má zajímavou práci a skvělého přítele. A přitom je to předobraz, téměř přesná kopie všeho, co později ze strany Freda prožije na vlastní kůži.

V porovnání s nešťastnou Ninou bude rozchod lépe snášet, protože její zamilovanost do pana architekta už dávno pomine. Ale to na věci nic nemění. Ženy jsou v tomto ohledu neskonale naivní. Mně by to neudělal, říkají si v bláhové naději, když se dovídají o osudech předchůdkyň. Naivní představy však život léčí zvlášť nemilosrdně a Fred je někdy pořádně mstivý chlapík.

Deset za rok

Jestliže v kariéře Adiny pátráme po zlomových bodech, nemůžeme pominout rok 1937. Herečka ve filmech konečně nachází svou polohu, sedí jí komediální role, ale příznivě se ukazuje také v dramatických úlohách.

Režiséři na ni mohou vsadit, její jméno je dostatečně známé, nikdo nepochybuje o tom, že přitahuje diváky. Vlastní popularitou vždy přidává svůj díl k záruce komerčního úspěchu. A nepotřebuje k tomu jen hlavní role, půvabem se blýskne také v těch vedlejších.

To všechno možná vysvětluje fakt, že za jediný rok se Adina Mandlová objeví hned v deseti filmech. A některé z nich se zařadí do zlatého fondu české kinematografie. Hrají se dodnes. Jmenujme třeba *Důvod k rozvodu* od režiséra Karla Lamače, film *Kvočna* od Hugo Haase nebo *Mravnost nade vše* od Maca Friče.

Poněkud známější je Svět patří nám, který podle scénáře Jiřího Voskovce a Jana Wericha natočil stejný režisér. Adině v něm připadne ztvárnění okrajové postavy hlasatelky Markéty. Jde o výjimku, protože v ostatních snímcích hraje převážně poněkud rozmazlené a znuděné slečny z bohatých rodin nebo blazeované mondény.

Je znát, že právě do takové škatulky se vejde mnoha scénáristům a režisérům. Kromě přitažlivého vzhledu a – pokud se jí to v porovnání s jinými herečkami daří – také civilního projevu před kamerou, Adina nemá v takových šablonách co ukázat. Přesto doboví kritici často přiznávají, že je skvělá.

Nad všemi snímky umělecky ční *Panenství* od Otakara Vávry. Adina

Mandlová v tomto snímku hraje po boku snad největší hvězdy českého filmu, famózní Lídy Baarové, její cynickou přítelkyni z espressa. Psychologické drama na klasický literární námět Marie Majerové o prodejnosti půvabu mládí vyniká novými postupy, pojetím kamery i režie. Obě herečky podávají velmi pozoruhodné výkony.

I když jde u Otakara Vávry o první samostatnou práci, plně se ukáže jeho nesporný talent. Látka ho láká už dlouho. Ale teprve až režiséra Josefa Rovenského, který započne natáčení, zničí kokain, dostává se nováček k samostatné práci v ateliérech.

Když mu Miloš Havel zavolá, s nabídkou souhlasí s podmínkou, že přebírá některé herce, rozšíří a přepíše scénář. Udělá to v rekordní době, během čtyř dnů, aby se rozdělané natáčení podstatnou měrou nezdrželo. Mladému režisérovi k dokončení snímku *Panenství* stačí pouhých osm dnů ve studiu a dva dny natáčení v exteriérech.

Otakar Vávra si neomylně vybírá herce a vede je skvěle. Neplatí to jen pro dvě dámské role, ale také pro mužské postavy. Blýskne se především Zdeněk Štěpánek jako majitel automatu, Jaroslav Průcha v roli vlného stárnoucího pana rady a Ladislav Boháč, který ztvární tragický osud mladického hudebního skladatele. Film má mimořádný úspěch u publika i odborné kritiky.

Pro Adinu Mandlovou znamená první skutečný a neoddiskutovatelný umělecký triumf. Právě v *Panenství* skládá filmovou maturitu i tovaryšskou zkoušku. Díky tomu se v příštím roce dostává k dalším snímkům a rolím, které ji vynesou na výsluní barrandovského světa.

Ukáže se to hned v příští sezóně. Nabídka role povětrné Roziny v historickém dramatu *Cech panen kutnohorských* Adinu přivádí pod režii Otakara Vávry do společnosti prvotřídních herců z Národního divadla. František Smolík, Jindřich Plachta, Jaroslav Marvan, Ladislav Pešek, Jaroslav Vojta, Zdeněk Štěpánek. Co jméno, to pojem, co výkon, to koncert. Tentokrát herečka dostává hlavní postavu, kde může zazářit její krása, komediální talent i hlubší, psychologické tóny.

A opět se nemohu ubránit reminiscenci, spojitosti životního příběhu herečky a charakterů, které ztvárňuje na filmovém plátně. Uplyne několik let. Adina Mandlová, která si ve věcech milostných s přílišným morali-

zováním také neláme hlavu, která žije po svém a opravdově, si vzpomene na výrok filmové postavy. Otevřená a opravdová Rozina v jedné scéně odsoudí pokrytectví společnosti, kde ctihodné ženy tajně a pokoutně pášou stejné prohřešky, ze kterých obviňují jiné.

Film *Cech panen kutnohorských* triumfuje doma a také v zahraničí, zejména na Bienále v italských Benátkách, kde kritici ocení, že úloha Adině Mandlové sedí a že se jí zhostila na výbornou. Teď už se může počítat k mezinárodním hvězdám. Uvedení Vávrova filmu na americký trh má značný ohlas. Přispěje k tomu výrok cenzora, který v roce 1940 (!) nechce pustit poslední československý film k tamnímu publiku. O aféře několikrát píší například New York News. Jak poznáváme z dobového tisku, o půvabné Adině s nádherným dekoltem se ve Spojených státech mluví jako o nadějně filmové herečce.

Ani v komediích na české kinematografické scéně nevychází naprázdno. Znamějším se však stává jen titul *Ducháček to zařídí*. Mezi sedmnácti snímky ze dvou sezón pochopitelně najdeme také slabší díla. Mnohá se dnes ani neobjevují na televizních obrazovkách, znají je pouze filmoví teoretici.

„Mezitím jsem samozřejmě udělala spoustu ‚salátů‘ čistě pro peníze,“ přiznává herečka s otevřeností sobě vlastní.

Potřebuje peníze, hodně peněz. V té době se hodlá přestěhovat z garsoniéry do většího bytu v Hlaholu, domě číslo 36 na vltavském nábřeží. Nechce, aby rekonstrukci a vybavení hradil movitý milenec, i když se to proslýchá. Adina si vše financuje sama, architekt má pokyn nešetřit. Do projektu vráží podstatnou část nemalých výdělků.

Ohlíží se občas zpátky? Kdo ví. Adina žije na plný plyn. Jenže není na škodu si zrekapitulovat, co se jí od roku 1932, tedy za pouhých šest let, v Praze podařilo. Už proto, abychom si uvědomili, rozsah a hodnotu všeho, co v nedaleké budoucnosti ztratí.

Jedno je neoddiskutovatelné. Adina Mandlová v rekordně krátkém čase zaznamenává obrovský vzestup. Z ničeho, skoro ze země vydupe nebývalý úspěch. Stačí jí k tomu jen atraktivní zevnějšek, trocha talentu, pevná vůle, tížádost a někdy poněkud netradiční postupy, jimiž překonává překážky zdánlivě nezdolatelné.

Tato výbušná směs se velmi osvědčuje, nemá důvod nic měnit ani v příštích letech. Vyhledává intelektuály, prvotřídní umělce a skutečné osobnosti, ale jak víme, přitahují ji také pochybné existence, boháči jako Fred Svítíl a muži mocní. U všech mívá úspěch. Ten se v Čechách neodpouští. Vypolává závist a nepřátelství.

A svět se mění, na obzoru jsou politické a válečné bouře. V roce 1938 vrcholí evropská krize. Agresivní Německo, znovuvyzbrojený nacistický expanzivní stát, hrozí za hranicemi, na evropské politické scéně vyzdvihuje nové a nové požadavky. Po krizi a vyhlášené mobilizaci dochází k obsazení Sudet, československých pohraničních území.

Iluze berou za své. Z dnešního pohledu je mnohé nepochopitelné. Zdá se nám, že tenkrát většina lidí trpí slepotou. Především umělci, intelektuálové a herci se už mnoho měsíců před tím osobně setkávají se svědectvím kolegů, uprchlíků z nacistického Německa. Bez obalu jim opakovaně líčí čerstvou zkušenost s nacismem. A přesto si mnozí nedovedou udělat správné závěry a včas nezmizí. Neemigrují před nebezpečím jako třeba Hugo Haas, Jan Werich, Jiří Voskovec a další kumštýři.

Na druhé straně je však mírný optimismus pochopitelný. Není snadné opustit svou zem, všechny blízké, přátele a hlavně úspěch. Právě tady zůstává všechno, čeho dosáhli, co získali tvrdou prací. Představivost jde stranou. Kdo by předem sýčkoval a připouštěl si nejhorší?

Také Adina má možnost získat zahraniční angažmá. Mezi její přátele patří i Jan Masaryk. Když herečka v roce 1937 navštíví Londýn, představí jí český velvyslanec režiséra Alexandra Kordu. Adina od něho dostává nabídku účinkovat v anglickém filmu. Láká ji to. Jenže v Praze čeká nedokončený snímek *Svět patří nám* a také vlivný Fred Svítíl.

V Čechách jsou barrandovské jistoty, zázemí nakloněného publika, umělecké konexe, přátelské stránky Kinorevue. Dovede si do značné míry představit, co ji na ostrovech čeká. Zcela jistě se bojí začátků a nelítostné konkurence mezi domácími herci. Uvědomuje si také těžkosti s jazykovou bariérou. Sečteno, podtrženo, emigrace do Británie se o několik let odkládá. A právě nastávající roky rozhodnou o podobě značné části hereččina života. Je moudře zařízeno, že nikdo nemůže znát do podrobností své příští.

„A tak jsem jela domů v době, kdy každý rozumný člověk pomýšlel na emigraci,“ vzpomíná Adina Mandlová.

Ale politice, té opravdu veliké, která mění během několika dnů osudy statisíců lidí, nikdo neuteče. V časech krizí a zlomů se podobá obrovské vlně, která se nezadržitelně valí protrženou hrází přehrady. V září roku 1938 je Adina stavěna před další a další nečekané problémy. Také milenec Fred Svítíl zápolí s potížemi, které nepředvídal.

Jeho statek u Chebu se ocitá na zabraném území. Na emigraci však Fred nepomýšlí ani v nejmenším. Pronajímá si vilu v Jevanech. Podnikatel se nechce vzdát a podniká další a další kroky, aby zajistil svou příští existenci v nových podmínkách. Navazuje kontakty se všemi, kdo se v takzvané druhé republice dostávají k veslu. Pochopitelně k tomu využívá také Adinu. Její popularita mu pomůže leckde a později hlavně v německých kruzích otevřít dveře.

Fred Svítíl se totiž rychle a zcela pragmaticky orientuje. Část pravicových politiků se netají s tím, že už dávno jsou smířeni s realitou a spíše pokukují po Němcích. Žijí si přepychově a chtějí mít jistotu, že o své majetky a příjmy ani v budoucnu nepřijdou. Kromě toho vyhlížejí nové příležitosti, aby zaplnili uprázdněný prostor, i po Židech, kteří už emigrovali.

Svítíl je proto dávno rozhodnutý obstát před Norimberskými zákony a všemi způsoby zaretušovat svůj židovský původ. A také to hned po příchodu Němců do Prahy udělá. Každý, kdo chce zůstat v umění, politice nebo obchodu dokládá sedmi křestními listy arijský původ.

Fredův advokát ví, jak na věc. Zavčas se svému klientovi poohlédne po vhodných předcích do staronové identity. Ve vesnici nedaleko Olomouce objeví hrob jistého tkalce Svítíla. Farář mu za úplatek vystaví podle matriky opis křestních listů tkalce a jeho dvou rodičů. Po matčině linii je u Freda vše v pořádku a tak je sedm listin na světě.

Hereččina láska k němu v té době dostává znatelné trhliny. Cit se vytrácí, čím dál víc se z ní stává spíše praktický svazek z rozumu. Adina je svému oficiálnímu partnerovi opakovaně nevěrná, čas od času prožívá milostná dobrodružství a navazuje přelétavé známosti. Fred je žárlivý muž, hlídá si své akvizice i na dálku.

Jednou v zimě, když je na obchodních cestách v zahraničí, pozve Adina

kolegu z úspěšného filmu *Kristián*, slavného milovníka Oldřicha Nového spát k sobě domů. Záminka je prostá. Oldřichova žena je momentálně také mimo Prahu a herec nerad spává v nevytopeném bytě.

A opět se filmový děj proplétá se životem herečky. Její oficiální přítel ve filmu *Kristián* se původně jmenoval jinak. Fredem ho autoři nazvali až na Adinin návrh, přepsali scénář, i když šlo o zjevnou provokaci. Jako v komedii Kristián Novák, tak také ve skutečnosti Oldřich Nový nablýskaného Freda poráží. Ve realu jde však dál než na filmovém plátně a sokovi nasadí také reálné parohy.

Oldřich totiž nezůstává na gauči v obývacím pokoji, jak bylo původně domluveno. Ocitá se bez průtahů v ložnici. Adině imponuje už dávno před tím než se spolu objevují před kamerou, takže si toho večera naplní svou touhu. Když příjemně znavení usínají, zazvoní telefon.

Scénu jako z divadelní komedie Adina líčí ve své memoárové knize. Prý si před novým milencem nechtěla hrát na opuštěnou. Tak vykřikuje do sluchátka, vymýšlí si, že neslyší, že se hovor stále přerušuje a slibuje, že se Fredovi ozve druhý den ráno. Rozespalý Oldřich si však dovolí legráčku nakloní se až k mikrofonu a nezaměnitelným tónem hlasu a dikcí zopakuje:

„To víš, miláčku, že tě zavolááám.“

Fred na druhém konci vztekem vybuchne. Adina neváhá ani na okamžik. Není to poprvé, kdy hrozí prozrazení a skandál. Podnikatel i po daleko menším podezření přímo na místo okamžitě vysílá revizi. Jeho šofér má klíče od vchodu do domu i od bytu, bránit se není možné. Můžeme si jen představit, jak na sebe vždy distingovaný a uhlazený Oldřich Nový v rychlosti hází prádlo, šaty a kabát, jak drapne klobouk a pochoduje tmou v zimě přes most až za řeku, do nevytopené ložnice vlastního bytu.

Ale nechybí mnoho, aby se na schodech u výtahu potkal s Fredovým šoférem. Jako přepadové komando beze slova vpadne do apartmánu, mlčky prošmejdí všechny místnosti, zákoutí i skříně. Ale to už mu herečka vynadá a ráno dělá uraženou na milence, který nerozumí žertu a jejímu umění imitovat na dálku kolegy. Jenže Fred zřejmě ví své. Jestli to situace vyžaduje, odpouští. Ovšem nikdy nezapomíná.

I když po odtržení Slovenska a po následné okupaci německými vojsky